

РОЗДІЛ 14 ФОЛЬКЛОРИСТИКА

УДК 39=811.161.2'276.5:378-051(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.16.60>

СУЧАСНИЙ ВЕРБАЛЬНИЙ ФОЛЬКЛОР СТУДЕНТІВ ІНСТИТУТУ ФІЛОЛОГІЇ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

MODERN VERBAL FOLKLORE OF STUDENTS OF THE INSTITUTE OF PHILOLOGY OF TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV

Голубієвська Д.О.,

orcid.org/0000-0003-4167-3490

*аспірантка кафедри української літератури та компаративістики
Навчально-наукового інституту української філології та соціальних комунікацій
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*

Стаття присвячена окресленню жанрово-тематичного різноманіття словесного студентського фольклору Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Усна творчість студентів розглядається у контексті фольклору молодіжних субкультур. На основі належності респондентів до філологічного навчального середовища ми маркуємо зібрані матеріали як фольклор філологічної студентської спільноти, що входить до студентської субкультури. Використавши багатовекторну методику фіксації, дослідниця збрала унікальні матеріали сучасного вербального фольклору, зокрема такі жанри фольклору філологічної студентської спільноти: анекдоти, псевдоприслів'я, псевдоцитати, афоризми, девізи тощо.

У статті простежено динаміку класичних жанрів студентського фольклору філологічної спільноти, здійснено ідейно-тематичний аналіз найпопулярніших його зразків, окреслено найтипівші мотиви та виокремлено головні конфлікти студентських новотворів на основі опозицій «студент – викладач», «студент-1 – студент-2» (професійне протиставлення), «студент молодшого курсу – студент старшого курсу», «студент – навчання» тощо.

Розглядаючи матеріали, зібрані від студентів-філологів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, авторка робить висновок, що у фольклорі цієї спільноти найпоширенішими є анекдоти на освітні теми (про іспити, підготовку до них, про безпосередній навчальний процес і його учасників); анекдоти з тематикою розваг; твори про взаємодію студента з викладачами. Систематизовано та проаналізовано зразки фольклору мовленевих ситуацій: афоризми, псевдоцитати, псевдоприслів'я, девізи, жартівливі віршики. Ці твори також переважно орієнтовані на розкриття навчальної тематики (іспити, підготовка до пар) і побутові теми (відпочинку, сну, харчування студентів). Проаналізовано персональний склад вербального фольклору студентів, зокрема образи студента-філолога, студентів інших інститутів/університетів, образи студента-першокурсника та студента-випускника, збірний образ викладача (професора, екзаменатора).

Авторка статті доходить висновків, що фольклор студентів-філологів продовжує давні традиції, зокрема будується на усталених конфліктах, прославляє студентські свободи моралі. У студентському фольклорі продуктивними залишаються такі класичні жанри, як паремії, анекдоти, а деякі жанри (студентські вірші, пісні) виходять із ужитку. Вербальні форми проаналізованого фольклору, на погляд дослідниці, є блискучим прикладом того, що сучасний студентський фольклор не лише залишається засобом самовираження субкультури, а й допомагає студентам пережити екстремальні ситуації навчального процесу, регулювати відносини всередині спільнот студентів і між студентами та викладачами, а також передає досвід, накопичений попередниками.

Ключові слова: анекдот, афоризм, девіз, опозиція, псевдоприслів'я, псевдоцитата.

The article is devoted to outlining the genre-thematic diversity of verbal student folklore of the Institute of Philology of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Oral creativity of students is considered in the context of the folklore of youth subcultures. Based on the respondents' affiliation to the philological educational environment, we mark the collected materials as the folklore of the philological student community, which is part of the student subculture. Using a multi-vector method of fixation, the researcher collects unique materials of modern verbal folklore, in particular, the following genres of the folklore of the philological student community: anecdotes, pseudo-proverbs, pseudo-quotes, aphorisms, mottos, etc.

The article traces the dynamics of classical genres of student folklore of the philological community, analyses ideas and themes of its most popular samples, outlines the most typical motives, highlights the main conflicts based on the oppositions "student – teacher", "student-1 – student-2" in the context of different future professions), "Junior student – senior student", "student – study", "student – wealth", etc.

Considering the materials collected from students of philology at the Taras Shevchenko National University of Kyiv, the author concludes that in the folklore of this community the most common are anecdotes on educational topics (about exams, preparation for them, about the direct educational process and its participants); anecdotes about entertainment;

works about student interaction with teachers. Samples of folklore of speech situations are systematized and analyzed: aphorisms, pseudo-quotes, pseudo-proverbs, mottos, humorous poems. These works are also mainly focused on the disclosure of educational themes (exams, preparation for couples) and household themes (recreation, sleep, student nutrition). The personal composition of students' verbal folklore is analyzed, in particular the images of a philologist, students of other institutes/universities, images of a first-year student and a graduate student, the collective image of a teacher (professor, examiner).

The author of the article concludes that the folklore of students of philology continues the ancient traditions, in particular, it is based on established conflicts, glorifies student freedoms and morals. Classical genres such as paremias and anecdotes remain productive in student folklore, and some genres (student poems, songs) are obsolete. Verbal forms of analyzed folklore, in the researcher's opinion, are a brilliant example of the fact that modern student folklore not only remains a means of self-expression of the subculture, but also helps students survive extreme situations, regulate relations within student communities and between students and teachers, and also conveys the experience accumulated by predecessors.

Key words: anecdote, aphorism, motto, opposition, pseudo-proverb, pseudo-quote.

Постановка проблеми. Сучасна студентська субкультура – складова частина молодіжної субкультури, яка, у свою чергу, є окремим цілісним утворенням і вагомою частиною української культури. На нашу думку, субкультура як система цінностей певної групи включає в себе стиль життя, звичаї, норми, особливий тип мислення та інші елементи ідентифікації її учасників. Студентська субкультура – досить традиційне утворення, котре розвивається в тісному двосторонньому зв'язку з культурою народною. Беручи до уваги наявність різних чинників, у т. ч. професійного, можна сміливо стверджувати, що в межах цієї субкультури виокремлюються різні студентські спільноти (наприклад, спільнота студентів-хіміків ЧНУ ім. Б. Хмельницького, спільнота студентів-істориків НПУ ім. М. Драгоманова та ін.). Оскільки фольклор відображає колективну свідомість окремої групи, актуальним є дослідження фольклору різних студентських спільнот як унікальних утворень всередині студентської субкультури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Систему цінностей молоді, що здобуває знання, відображає вербальний фольклор студентів. У вітчизняній і зарубіжній фольклористиці існує низка досліджень творчості студентської спільноти, зокрема, цим питанням займалися Й. Дзензелівський [1], Т. Іванова [2], Р. Ковалюк [3], М. Красіков [4], Н. Лисюк [5], І. Райкова [6], К. Шумов [7], Т. Щепанська [8] та ін. Дослідженню студентського фольклору різних спеціальностей у контексті традиційного фольклору та традицій сучасних субкультур, перехідних обрядів міської культури, міфології міського простору, словесних жанрів фольклору присвячені розвідки Н. Лисюк [5], П. Салиги [9], О. Харчишин [10] та ін., проте, попри наявні дослідження, питання студентського фольклору недостатньо висвітлене, проблема ґрунтового збору та систематизації польового матеріалу, системного дослідження студентських словесних жанрів на сучасному етапі побутування залишається відкритою.

Постановка завдання. Мета нашої розвідки – на основі власних записів проаналізувати та здійснити спробу жанрово-тематичної класифікації словесного фольклору студентів-філологів Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Об'єктом нашого дослідження стали зібрані за власною методикою зразки вербального фольклору спільноти студентів-філологів Київського національного університету імені Тараса Шевченка (39 зразків) [11].

Виклад основного матеріалу. Виробивши методику фіксації й обробки фольклорного матеріалу і провівши в декілька етапів бесіди, онлайн-опитування та письмові анкетування, ми зібрили та проаналізували фольклорний матеріал від респондентів – студентів різних спеціальностей інституту [11]. Це дало змогу окреслити предмет дослідження – жанрове та тематично-ідейне різноманіття словесного студентського фольклору Інституту філології КНУ ім. Тараса Шевченка. У статті нами продемонстровано та проаналізовано найтипівіші зразки фольклору цієї спільноти, яка є частиною студентської субкультури.

Проаналізувавши відповіді респондентів, ми з'ясували, що найбільшою популярністю в опитаних користується жанр **анекдоту**. Серед анекдотів, зібраних в ІФ КНУ ім. Т. Шевченка, найпоширеніші ті, які мають чітко окреслений конфлікт «студент — викладач». Така ключова опозиція становить специфіку студентської субкультури загалом. Наприклад, в анекдотах будь-які питання від професора на іспиті сприймаються гіпертрофовано-вороже: *«Починається іспит, заходить викладач і ставить питання: “Питання на 5: як мене звати?” Мовчання. “Питання на 4: як називається предмет” – знову мовчання, Питання на 3 “якого кольору підручник” і відповідь з останніх парт: “Оце валить, гад’!»* [11]. Студент в анекдоті нерідко вислов-

¹ тут і далі орфографія та пунктуація респондентів (включаючи невербальні символи в онлайн- та письмових анкетуваннях) збережена.

лює критично-глумливе ставлення до викладача, від якого напряму залежить його подальша доля:

«На іспиті професор запитує у студента:

– Що таке іспит?

– Це бесіда двох розумних людей.

– А якщо один із них дурень?

– То другий не отримує стипендію» [11].

Таким чином, через гіперболізацію та карикатурність реалізується одна зі специфічних рис анекдоту – жартівлива імітація реальності. Викладач (професор) має певну перевагу над студентом за соціальним статусом, проте студент в анекдоті не лише несправедливо страждає від завдань професора: студентський образ постає іронічним і кмітливим, іноді він навіть міняється місцями із професором і сам стає переслідувачем: *«Ніч перед іспитом. У квартирі професора лунає телефонний дзвоник. Роздратований заспаний голос: – Так! – Що, спиш, зараза? А ми вчимо!»* [11]. Образ професора/викладача в таких анекдотах вгадується саме через ставлення до нього студента. Подекуди мотив протистояння студента викладачу реалізується через діалог між учасниками, де викладач усвідомлює свою «провину», і легковажний студент вивищується над ним: *«Пара з вищої математики. Викладач щось пише на дошці. На останній парті грають в карти. Один зі студентів неправильно походив, інший обурюється на всю аудиторію: – Ти що, зовсім знахабнів? Викладач: – Спокійно, зараз все поясню»* [11]. Серед зібраних нами зразків іноді зустрічаються анекдоти з конфліктом «студентка – викладач», у яких фігурує, наприклад, користування косметикою, тобто підкреслюється гендерна специфіка жіночої субкультури: *«Професоре, як ви ставитесь до користування студентками косметикою? – Принаймні ці студентки не ревуть, отримавши погану оцінку»* [11].

У анекдотах з опозицією «студент – викладач» яскраво вираженою є невідповідність між очікуваннями та реальністю з відтінком самоіронії: наприклад, випускники університету стають працівниками каси в кафе фаст-фуду, а викладач жартома підкреслює цей факт: *«Питання до викладача універсу: – А що ви зазвичай говорите своїм випускникам, коли зустрічаєте їх? Викладач: – Картоплю фри і велику колу, будь-ласка»* [11]. Так, викладач постає кмітливим жартівником, що є в студентському анекдоті явищем рідкіснішим, ніж саркастичне висміювання студентом викладача.

Одна із ключових рис студентства – мобільність і вміння орієнтуватися на ходу – часто проявляється у стресовій ситуації іспиту. Ефект комічного здійснюється в анекдоті через імпровізовану відповідь

студента-філолога: *«Студент на іспиті з німецької мови. Екзаменатор: – Складіть речення німецькою мовою: жаба скаче по болоту. Студент: – Айн момент! Дер жаба по болоту дер шльоп, дер шльоп, дер лясь!»* [11]. Так, анекдот засвідчує характерну для спільноти студентів Інституту філології специфіку навчання, а саме вивчення іноземних мов. Мовна спеціалізація не є притаманною іншим спільнотам студентської субкультури – студентам-біологам або психологам, а тому зразок анекдоту набуває рис поглибленої самоідентифікації учасників філологічної спільноти.

Варто відзначити двомовність фольклорної творчості, зібраної від студентів-філологів КНУ ім. Т. Шевченка. Якщо зібрані зразки фольклору творяться всередині групи та відображають актуалії життя учасників, то, на наш погляд, незалежно від мови побутування такі зразки належать до фольклору цієї спільноти, причому виникає підстава назвати такий фольклор білінгвальним. Ця риса притаманна не лише фольклору окремих спільнот, а й сучасному фольклору України загалом [5, с. 129]. Для вербального фольклору спільноти студентів-філологів, як і для студентського фольклору сучасної України загалом білінгвальність є характерною, проте не визначальною рисою.

Популярними у середовищі студентської філологічної спільноти є також анекдоти професійного спрямування, які яскраво репрезентують специфічні риси студентів-філологів на протизвагу іншим спільнотам у межах субкультури – наприклад, через протиставлення студентам-математикам. Це стає одним із засобів вираження ідентичності: як і в традиційному фольклорі, учасник іншої спільноти (у цьому випадку – студентської спільноти конкретного професійного спрямування) зображується «чужим», протиставляється учаснику своєї спільноти в негативному ключі. Таким опозиційним персонажем стає студент-математик, котрий зовсім не розуміється на правилах вживання слів. Він засуджується студентами-філологами: *«Препод по матанализу про филологов: “Плюньте в лицо тому, кто говорит, что филологи нежные существа с горящими глазами! Я вас умоляю! На самом деле они мрачные людишки, готовые язык собеседнику вырвать за фразы, типа “оплатите за воду”, “мое день рождение”, “дырка в пальте”. Голос с задней парты: “А что не так с этими фразами?” Препод: “А на вашем трупе, молодой человек, они бы еще и попрыгали»* [11]. З іншого боку, нерідко самоідентичність реалізується через самоіронію, коли філолог виокремлюється з-поміж інших спільнот за рахунок своєї схиль-

ності до гуманітарних, а не прикладних наук: «– Чому після монологу й діалогу йде полілог, а не трилог? – Філологи вміють рахувати тільки до двох, а далі в них – “багато”» [11].

Досить поширеним протистоянням у студентському анекдоті є опозиція «студент старшого курсу – студент молодшого курсу»: студент, майже випускник, виглядає як найбільш досвідчений, а його компетентність і впевненість в отриманні кваліфікації з кожним навчальним роком зростає і на випускному курсі стає гіпертрофованою: «1 курс: Ну все, виженуть... 2 курс: А може не виженуть? Та ні, виженуть. 3 курс: Ну тепер вже не виженуть... 4 курс: Ну точно не виженуть... 5 курс: Хай тільки спробують!» [11]. Сюжети анекдотів із таким мотивом нерідко побудовані навколо вивчення іноземної мови (наприклад, китайської), що є специфікою навчання студентів-філологів КНУ ім. Т. Шевченка: «В курилке спрашивают студентов разных курсов: “Сколько вам нужно времени чтоб китайский выучить?” 1й курс: – Нууу. если с курсами, и книжкой. ну может за год выучил бы. 2й курс: – Думаю, пол года. 3й: – За пару месяцев смог бы. 4й: – Месяц! Пятикурсник, без малого выпускник, флегматично затягиваясь сигаретой: – Методичка есть? – Да. – Идём сдавать» [11].

Популярними у студентському фольклорі філологів є **жартівливі віршики** «Від сесії до сесії живуть студенти весело. А сесія всього два рази в рік» та їхні варіації [11], що ідентифікує студентів як легкодумних, веселих і таких, які постійно розважаються і лише зрідка припиняють свої розваги (на сесійний період), а потім їхній спосіб життя поновлюється аж до наступної сесії. Простежується орієнтація студентства на веселий спосіб життя на противагу постійному тяжкому навчанню. Таким чином, студент протиставляє себе як учасника навчального процесу самій суті навчання. Стверджується досить сильна опозиційність до інституційного закладу, котрий об'єднує учасників спільноти у групу:

*«Встану рано утром,
Выпью чашку ртуту
И пойду подохну
В этом институте»* [11].

Така контрверсійність може бути наслідком належності студентської субкультури загалом до т. зв. «консорційних спільнот» – спільнот неоптійних [5, с. 157], яким властиве часткове засвоєння елементів субкультури, до якої вони тимчасово належать.

Значне місце у фольклорі мовленнєвих ситуацій студентів-філологів займають псевдопаре-

мії, псевдоцитати, афоризми. Їхню популярність можна пояснити лаконічністю та простотою реалізації функції ідентичності. Заслужують на окрему увагу **перероблені прислів'я** про студентів і їхнє життя. Такі псевдоприслів'я характеризуються іронічністю, а формотворчим стрижнем стає інтертекстуальність: популярні у національній культурі прислів'я перероблюються так, щоб був відображений побут студентської спільноти. Наприклад, респонденти-філологи вживають у свій спільноті перероблене прислів'я (псевдопаремію) «Хто рано встає, тому Бог дає» в таких варіаціях: «Хто рано встає, тому кажуть: “сядьте! пара ще не закінчена!”», «Хто рано встає, той точно не я» [11] тощо. Простежується зміна повчального елемента на комічний, що відбувається шляхом заміщення традиційної кінцівки прислів'я, яка відбиває реальності життя студента: пара здається студенту нескінченно довгою; ранній підйом для нього нереальний. У студентських перероблених пареміях відображаються ціннісні орієнтири студентства, а саме любовні стосунки та навчання, а удача в одній із названих сфер, за уявленням студентства, може частково компенсувати невдачу в іншій: «Не щастить в коханні, пощастить на іспиті» [11].

У студентському варіанті перероблені прислів'я подекуди маркують гендерну специфіку студентської філологічної спільноти, демонструючи уявлення про невідповідність гуманітарної галузі знань маскулінному образу чоловіка: «Запорожець – не машина, а філолог – не мужчина» [11]. Ця псевдопаремія є однією з версій популярного в радянські часи прислів'я «“Запорожець” – не машина...», яке містило варіанти продовжень переважно на основі національних опозицій, легко адаптуючись до різних суспільних явищ, що потребували відклику у фольклорній творчості народів СРСР. Таке прислів'я є надзвичайно гнучким і продуктивним, і це підтверджує його модифікація у студентському фольклорі.

Серед перероблених сентенцій, які популярні у студентській спільноті, виокремлюємо жанр **псевдоцитат** – перероблених афористичних висловів (частіше відомих людей). У фольклорі досліджуваної спільноти побутують переважно псевдоцитати на тему навчання та студентства. Зокрема: перероблена із цитати О. Суворова «Ученье – свет, а неученье – тьма» – псевдоцитата «Учение – свет, а неученых – тьма» [11], що відображає опозиційне ставлення студентства до навчання; перероблена з афоризму Архімеда «Дайте мені точку опори, і я переверну світ» псевдоцитата «Дайте студенту точку опори,

и он уснет» [11], побудована на проблемі недосипання студента; перероблений на «студентський лад» афоризм із твору російського письменника М. Горького : «Рожденный ползать летать не может», а саме – «Народжений списувати – учити не буде» [11], що репрезентує образ студента як хитрого та лінивого учня; перероблений солдатський афоризм, який утворився заміщенням найменування учасника однієї субкультури на учасника іншої, але зберіг форму та смислове навантаження – «Горілка – ворог студента. А студент ворогів не боїться» (у солдатському фольклорі – не студент, а солдат) [11].

Фольклор мовленнєвих ситуацій студентської філологічної спільноти налічує також низку самотніх афоризмів. Деякі афоризми про студентське життя побудовані на асоціації із традиційним для фольклору календарно-обрядовим циклом, але відображають швидкоплинність інтересів студента, схильного до зміни своїх тимчасових пріоритетів: «До іспитів рахують дні, після іспитів – стипендію, а навесні – студентів» [11]. Проблема бідності студента реалізується в афоризмах на кшталт «Студенти – єдині в світі люди, які здатні вижити без грошей», «Студенти по своїй природі завжди мають два бажання: їсти; спати, інші – змінні» [11]. Варто зазначити, що ця проблема часто реалізується через образ голодного студента: «Студент завжди голодний і сонний», «Що упало у студента – те упало на газету» і т. д. [11].

Як і для псевдоприслів'їв і псевдоцитат, для самотніх афоризмів студентської філологічної спільноти характерними є опозиційні настрої до навчання: «Студент не знає у двох випадках: або ще не здавав, або вже здав» [11], «Бути студентом добре, тільки навчання заважає» [11]. Цінність знань, отриманих під час навчання, нівелюється. «Хто що, а філологи моляться» [11] (наявний інтертекстуальний мотив звернення до вищих сил по допомогу, адже відсилає до анекдоту про студентів, яким лише завдяки молитві вдається здати іспити [7, с. 175]); «1 курс – ботани, 2 курс – студенти, 3 курс – пофігісти, 4 курс – віднесені вітром» [11]. У подібних сентенціях переважає номінальна функція – так, через називання різних курсів і наділення їх характеристиками розкривається опозиція «студент – навчання», яка посилюється із досвідом студента. Простежується висвітлення ієрархії студентів відповідно до курсів: старші студенти зображуються як досвідченіші, а тому хитріші та мобільніші порівняно з молодшими («Для першокурсника головне здати іспит, а для старшокурсника – прийти» [11]). Серед афоризмів виокремлюються підвиди – афо-

ризми-прескрипції, функціональність яких розширюється до встановлення правил спільноти, які прямо чи опосередковано визначають поведінку її учасника: «Правило трьох «З» для студента: завчив, здав, забув :)», «Дав комусь запасну ручку – все, прощайся з нею :)», «Не склав сесію – не студент», «В каждой непонятной ситуации – кажи, что так писал Бахтин» [11]. Афоризм-прескрипція про Бахтіна² є унікальним зразком фольклору студентів-філологів, адже він орієнтований на розуміння та використання всередині спільноти.

Жанрове різноманіття вербального фольклору студентів-філологів включає в себе і девізи. Ці зразки характеризуються переважанням ідентифікаційної функції над усіма іншими та виключною орієнтованістю саме на професійну складову частину: «Філфак – всім факам фак!» (наявність мовної гри з використанням англословної транслітерованої обценної лексики), «Філологині – богині» [11] (окрім яскраво вираженої самоідентифікації з позитивним оціночним судженням присутній натяк на кількісну перевагу жіноцтва серед учасників спільноти).

Підсумувавши вищесказане, для жанрів, зразки яких проаналізовано в статті, видається принагідним виокремити такі превалюючі функції: для анекдоту та жартівливого віршика характерними є розважальна й орнаментальна функції, псевдоцитат – прескриптивна (регулююча), девізів – яскраво виражена орнаментальна функція, псевдоприслів'їв – дидактична та прескриптивна, а для афоризмів – прескриптивна й орнаментальна. Варто відзначити, що розважальна функція властива абсолютно всім жанрам студентського філологічного фольклору, зібраного нами в межах нашого дослідження, що дає підстави вважати це характерною його ознакою.

На нашу думку, тематичну класифікацію жанрів студентського фольклору найдоцільніше здійснювати через окреслення основних опозицій, навколо яких будуються сюжети. Розглянувши матеріали, зібрані від студентів-філологів ІФ КНУ ім. Т. Шевченка, можна назвати такі основні опозиції у фольклорі студентів-філологів: «студент – викладач», «студент-1 – студент-2» у контексті професійного протиставлення, «студент молодшого курсу – студент старшого курсу»; «студент – навчання», «студент – достаток». Навколо опозицій виникають основні тематичні блоки, зокрема «навчання», всередині якого виокремлюються підвиди – про пари, про іспити, про загальне став-

² М.М. Бахтін – відомий філософ, літературознавець і мистецтвознавець, праці включені до навчальних програм студентів Інституту філології – Д. Г.

лення до навчання; «сон», «харчування», «розваги», «професійне спрямування». На основі опозицій можемо виокремити і найбільш популярні образи у фольклорі студентів-філологів: викладач (професор) і студент у різних модифікаціях – відповідно до статево-вікових і професійних чинників: студент-старшокурсник, студент молодших курсів, студентка, студенти різних спільнот за професійним спрямуванням всередині субкультури та ін.

Висновки. Проаналізувавши студентський фольклор, ми доходимо таких висновків: словесний фольклор середовища студентів-філологів продовжує давні традиції. Багато тем у творчості студентів залишаються практично незмінними: конфлікти між професорами та студентами, протиставлення студентів старших і молодших курсів, контр-відносини між студентами різних навчальних закладів та ін. Для студентства всіх часів було характерним прославлення свободи моралі, порушення канонів, і така тенденція чітко простежується в зібраному та проаналізованому нами фольклорі. Деякі жанри продовжують побутувати у студентському середовищі (паремії, анекдоти), інші ж (наприклад, студентські пісні, вірші в альбомах) вже практично забуті студентами. У ході нашого дослідження було з'ясовано, що студентам-філологам невідомі сучасні зразки цих жанрів, які би побутували у їхній спільноті.

Сучасний студентський фольклор, як і раніше, є не тільки засобом самовираження субкультури, а й допомагає студентам пережити екстремальні ситуації навчального процесу, регулювати від-

носини всередині спільнот студентів і між студентами та викладачами, а також передає досвід, накопичений попередниками. Досліджені вербальні форми студентського фольклору є, на наш погляд, блискучим прикладом того, що за умов сучасної цивілізації фольклор як явище культури продовжує існувати та розвиватися.

Фіксація та подальше дослідження корпусу текстів студентського фольклору як частини фонду української фольклорної культури дозволить простежити динаміку розвитку цього відносно нового пласту в українському фольклорі, виявити деякі сутнісні ознаки розвитку поточної живої народної культури. Досліджуваний студентський фольклор як сталий тип комунікації, здатний передавати досвід протягом поколінь, може бути використаний для вивчення не лише соціальної комунікації, фольклору як творчості у літературознавчому аспекті, а й для з'ясування корпусу моральних установок, способів поведінки студентів у контексті теорії субкультур, що допоможе на основі системи цінностей проаналізувати актуальну та спрогнозувати потенційну роль у формуванні суспільства нашої країни. На часі порівняльне вивчення функціонування фольклору в різних закладах вищої освіти світу та України, фольклору українських студентів, котрі навчаються за кордоном, а також аналіз студентських спільнот у контексті відображення їхніх систем цінностей у фольклорі, що побутує всередині Інтернет-середовища в епоху сучасного інформаційного постіндустріального суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дзєндзелівський Й.О. Український бурсацько-семінаристський жаргон середини ХІХ ст. *Українське і слов'янське мовознавство* : збірник праць. Львів, 1996. С. 353–359.
2. Іванова Т.Г. «Халява, ловись!»). *Живая старина*. Москва, 2004. № 3. С. 38–40.
3. Ковалюк Р.Т. Український студентський рух на західних землях ХІХ–ХХ ст. : монографія. Львів : Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України, 2001. 420 с.
4. Красиков М.М. Студенческая субкультура в зеркале эпиграфики. *Народна культура українців: життєвий цикл людини. Історико-етнологічне дослідження* : у 5 т. / за ред. М.В. Гримич. Київ : Дуліби, 2010. Т. 2. С. 365–366.
5. Лисюк Н.А. Постфольклор в Україні. Київ : Агентство «Україна», 2012. 347 с.
6. Райкова И.Н. Жанры студенческого фольклора в контексте традиционной культуры. *Восьмые международные Виноградовские чтения: Проблемы истории и теории литературы и фольклора*. Москва, 2004. С. 45–55.
7. Шумов К.Э. Студенческие традиции. *Современный городской фольклор* / редкол. : С.Ю. Неклюдов та ін. Москва : РДГУ, 2003. С. 165–179.
8. Щепанська Т.Б. Молодежные сообщества. *Современный городской фольклор* / редкол. : С.Ю. Неклюдов та ін. Москва : РДГУ, 2003. С. 34–85.
9. Салига П.Г. Студентські стереотипні наративи (за матеріалами оповідок студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів м. Києва) : магістерська роб. Київ, 2005.
10. Ларчишин О.М. Український фольклор у сучасній студентській субкультурі: Жанрове окреслення. *Вісник Львівського ун-ту. Серія філологічна*. 2010. Вип. 10. С. 86–93.
11. Фольклорні записи Д. Голубієвської (2016–2017 рр.). Матеріали зібрані від респондентів-студентів Інституту філології КНУ ім. Т. Шевченка. URL: <https://drive.google.com/file/d/1pSl6pwduNyEB2dIIQgyJqWxlywbNDkl/view?usp=sharing> (дата звернення: 01.02.2021).